

Avatud Eesti Fond
Open Estonia Foundation

Avatud Eesti Fond

Algatused ja toetused 2024. aastal

Aktiivsete Kodanike Fond: programm, mis muutis Eesti vabakonna avatumaks ja ühtehoidvamaks

Mall Hellam, Avatud Eesti Fondi juhataja

2024. aastal sai Avatud Eesti Fondi jaoks läbi üks oluline peatükk – lõppes Euroopa Majanduspiirkonna Aktiivsete Kodanike Fondi (*Active Citizens Fund* - ACF) viieaastane teekond, mille operaatoriks oli fond koos Vabaühenduste Liiduga. ACF tõi Eesti vabakonda üle kuue miljoni euro jagu uut energiat, ideid ja võimalusi. 111 elluviidud projekti kõnelesid väga erinevatest vajadustest, muredest ja unistustest ning koos kujundasid need avatumalt hingava, enesekindlama ja ühtehoidvama vabakonna.

Balti Uuringute Instituudi läbi viidud programmi lõpphindamine kinnitas, et ACF-i tugevus peitus selle avatud lähenemises. See võimaldas toetada nii suuri kui väikseid algatusi, nii kogukondadele kui ühiskonnale tervikuna olulisi teemasid. Paljud projektid ei pakkunud pelgalt ajutisi lahendusi, vaid löid muutusi, mis jäävad püsima: tõusis inimeste teadlikkus, tugevnes oskus märgata ja lahendada oma kogukonna probleeme ning sündis innovaatilisi lähenemisi. Kuigi saame tehtu üle juba praegu uhked olla, teame, et tegelik mõju saab nähtavaks alles järgnevatel aastatel.

Tänu EMP ja Norra toetustele sai ka Avatud Eesti Fond ise algatada projekte, mis ühiskonnale on vajalikud. Näiteks pakkusime tuge Ukraina põgenikele ja lastele: spordi- ja traumalaagrid, töötoad ja spordimängud aitasid neil tuua oma ellu killukese turvatunnet ja rõõmu. Lisaks korraldasime raamatu

“Hoolimata kõigest elada. Naiste lood sõjast 2014-2022” esitlusi mitmel pool Eestis ning tõime publikuni Mariupoli fotonäituse, mis kujutas linnast enne ja pärast Vene vägede sissetungi. Need kohtumised ja lood aitasid tõsta teadlikkust sõja tegelikust mõjust inimeste eludele ning võidelda ühiskonnas süveneva sõjaväsimuse vastu.

Avalikkuse teavitamiseks Venemaa kuritegudest ja inimõiguste rikkumistest valmis dokumentaalfilm „Sõjavangid“. See räägib Ukraina tsiviilisikutest, keda Venemaa julgeolekujõud on okupeeritud aladel vangistanud ja kes peavad seal äärmuslikke tingimusi taluma. Filmi näidati sügisel Prahas sametrevolutsiooni 35. aastapäeva tähistaval konverentsil ning see on pälvinud ka rahvusvahelist tähelepanu.

Avatud Eesti Fondi tegevused jätkusid ka väljaspool Eesti piire. 2024. aastal keskendusime Euraasia piirkonna aktivistide võimekuse tõstmisele, põhiõiguste kaitse edendamisele ning vabakonna ja sõltumatu ajakirjanduse toetamisele autoritaarsetes tingimustes. Panustasime sõltumatu ja vaba meedia toetamisse ning meediavabaduse tugevdamisse riikides, kus demokraatlikud vabadused on piiratud. Lisaks pakkusime nõustamist ja tuge rohujuuretasandi algatustele, et aidata kaasa vastupidava ja teadliku kodanikuühiskonna kujunemisele.

Jätkusid ka fondi traditsioonilised tegevused, mis kutsuvad igal aastal mõtestama demokraatia ja kodanikuühiskonna hetkeseisu. Fondi 34. sünnipäeval tunnustasime Koosmeele auhinnaga Tarmo Jüristot, kelle järjepidev töö abieluvõrdsuse, osalusdemokraatia ja avatud väärtusruumi edendamisel on Eesti ühiskonda märkimisväärselt mõjutanud.

Aprillis toimunud Avatud Ühiskonna Foorumil küsisime, kuidas inimesed saaksid paremini ja julgemalt demokraatlikke protsesse kujundada ja kuidas vabakond saab mõjutada valijate teadlikkust. Häid näiteid elust enesest tõid Stefan Batory Fondi direktor Ewa Kulik-Bielińska Poolast, Slovakkia Avatud Ühiskonna Fondi juht Fedor Blaščák ning Eesti näiteid jagas Tarmo Jüristo. Tõdesime, et valijate mobiliseerimine sõltub paljustki just kodanikuühiskonna suutlikkusest selgitada inimestele teemasid lihtsalt ja usaldusväärselt. Arutelule järgnenud esimene Euroopa Parlamendi Eesti kandidaatide valimisdebatt oli sel aastal eriti tähtis, sest Eestil täitus 20 aastat Euroopa Liidus – hea hetk, et hinnata nii saavutusi kui ka murekohti.

Jätkus ka arutelusari „Vabaduse Hääled“. Mais toimus Lennart Meri konverentsi eelüritusena Avatud Eesti Fondi venekeelne arutelu “Venemaa ja imperialistlikud traditsioonid – tulevikustsenaariumid”, milles jõuti

arusaamale, et praegune Venemaa sõda Ukraina vastu ei lähtu mitte üksnes isiklikult Putini suvast, vaid peegeldab selle riigi sajanditepikkust imperiaalset traditsiooni, milleks on pidev püüd hõivata ning ühendada naabermaid. Üritusel vestlesid Vaba Burjaatia Fondi president Aleksandra Garmažapova, Praha Karli Ülikooli teadur Dmitri Dubrovski, Viini Demokraatia Keskuse direktor Anton Šehhovtsov ning endine Ukraina parlamendi saadik ja aktivist Borislav Bereza. Arutelu juhtis ajaloolane ja emeritprofessor David Vseviov.

Vabaduse hääled kõlasid ka augustis Käsmus toimunud vestlusõhtul „Olukorrast Venemaal: propaganda narratiivid“, kus arutlesid kunstnik ja esseist Katja Margolis ning Viini Demokraatiakeskuse direktor Anton Šehhovtsov. Tõdesime, et Venemaa propaganda on efektiivne, sest see tugineb sügavale kultuuri- ja identiteedibaasile, mitte ainult Putini režiimi manipulatsioonidele. Samuti rõhutati, et praegustel aegadel on Ukraina toetuse murdmine Venemaa üks peamisi strateegilisi sihte nii sõjas kui propagandas.

Väärinfo ja propaganda teemadel arutlesime ka Paides toimunud Arvamusfestivalil koos Poola Demagoogiaühingu faktikontrolli eksperdi Monika Szafránskaga, Vilniuse Ülikooli politoloogia lektori ja teaduri Nerijus Maliukevičiusega ja Ungari Helsinki komitee kaasasutaja ja inimõiguste eksperdi Márta Pardaviga. Panelistid rõhutasid, et valeinfo vastu ei saa võidelda vaid faktidega, vaid selleks on vaja tugevat demokraatlikku kultuuri, kriitilist mõtlemist ja meediapädevust, mida peaks juba koolis süsteemselt õpetama.

Koos teiste Euroopa riikide ACF-i operaatorite ja projektide elluviijatega kogunesime Arvamusfestivalile selle programmiperioodi raames viimast korda, et vahetada kogemusi ja saada vahetu tunnetus Eesti arutelukultuurist. Aastate jooksul oleme festivalile toonud külalisi Poolast, Tšehhist, Slovakiast, Leedust, Horvaatiast, Portugalist, Bulgaariast ja Rumeeniast. Paljud neist on siit kaasa võtnud inspireerivaid ideid ning lahkunud plaaniga katsetada Arvamusfestivali formaati ka oma kodumaal.

Aktiivsete Kodanike Fondi lugu tõestab, et kodanikuühiskond ei ole lihtsalt üks osa demokraatiast, vaid selle süda, selgroog ja liikumapanev jõud. ACF-i programm suunas meid edasi mõtlema ja otsima uusi võimalusi, et nii vabaühendustel kui ka meil endil oleks tulevikus ruumi kasvada ja koos tegutseda. Avatud Eesti Fondi töö vaba, tugeva ja vastupidava vabakonna nimel nii meil kui mujal jätkub.

Avatud Eesti Fondi toetused ja algatused 2024. aastal

Elujõuline ja kestlik vabakond	
Meediavabaduse eest ja väärinfo vastu	445 975
Kodanikuõiguste haridus aktivistidele	88 014
Aktivistide toetamine ja võimekuse tõstmine	172 746
Põhiseaduslike õiguste kaitse edendamine	46 911
Keskkonnakaitse ja inimõiguste platvormi arendamine	217 227
KOKKU	970 873

Sotsiaalne sidusus	
CERV1 programmi projekt "CoviDemocracy in the Baltics"	24 217
Koosmeele auhind	2949
Võrgustikevaheline koostöö	5813
KOKKU	32 979

Aktiivsete Kodanike Fond (ACF)		
MTÜ Avatud Vabariik	Osalemine Bergenis kohaliku meedia õppereisil 10.-14.06.2024	1440
MTÜ Oma Tuba	Osalemine Bergenis kohaliku meedia õppereisil 10.-14.06.2024	1273

Avatud Eesti Fond	Aktiivsete Kodanike Fondi õppereis Islandile	18 328
Avatud Eesti Fond	Aktiivsete Kodanike Fondi õppereis Norrasse	14 907
Avatud Eesti Fond	Ukraina laste ja põgenike vaimse ja füüsilise tervise toetamise projekt	37 456
Avatud Eesti Fond	AEF-i sõidud kahepoolsete suhete koostöös raames 2024.a	16 942
MTÜ Eriline Maailm	Osalemine konverentsil "Inequalities in Education", Ateenas 20.-21.03.2024	1436
Vivere Kool	Osalemine konverentsil "Inequalities in Education", Ateenas 20.-21.03.2024	1436
Loovalt Koos MTÜ	Osalemine konverentsil "Inequalities in Education", Ateenas 20.-21.03.2024	1362
Eesti Roheline Liikumine	Osalemine kliima- ja keskkonnahuvikaitse huvikaitse töötoas Kutna Horas 3.-6.06 2024	864
MTÜ Loodusvõlu	Osalemine kliima- ja keskkonnahuvikaitse huvikaitse töötoas Kutna Horas 3.-6.06 2024	744
Heateo SA	Osalemine konverentsil Philanthropy for Stronger Democracy 10.-12.09.2024 Jurmalas	269
Eesti Pagulasabi	Osalemine töötoas ja konverentsil DEI in the NGO Sector Varssavis 24.-26.09.2024	150
MTÜ Oma Tuba	Osalemine töötoas ja konverentsil DEI in the NGO Sector Varssavis 24.-26.09.2024	150
MTÜ Oma Tuba	Osalemine töötoas ja konverentsil DEI in	150

	the NGO Sector Varssavis 24.-26.09.2024	
Ilmar Raag	Osalemine OECD globaalsel foorumil "Building Trust and Reinforcing Democracy"	260
Avatud Eesti Fond	AEF-i sõidud ja tegevused regionaalse koostöö raames 2024.a.	44 027
Avatud Eesti Fond	ACF-i grantide tagasimaksed	-98 079
Avatud Eesti Fond	ACF-i administreerimine	84 478
Vabaühenduste Liit	ACF-i konsortsiumi tasu	33 523
KOKKU		161 116